

Vardarbības pret sievieti un vardarbības ģimenē novēršanas un apkarošanas plāns 2024. - 2029. gadam

1. Preventīvie pasākumi

2. Cietušā atbalsts

3. Atbildības stiprināšana

4. Vienota politika

Kādēļ Plāns ir nepieciešams?

- katra ceturktā sieviete (25,1%) Latvijā vecumā no 18 līdz 74 gadiem ir piedzīvojusi fizisku vai seksuālu vardarbību;
- Latvijā ir vieni no augstākajiem rādītājiem Eiropas Savienībā, par tīšu slepkavību skaitu gadījumiem, ko izdarījis ģimenes loceklis vai intīmais partneris (2022. gadā noslepkavotas 35 personas, no tiem 13 vīrieši un 22 sievietes);
- 28,8% sievietes un 17,1% vīrieši atzinuši, ka dzīves laikā ir piedzīvojuši psiholoģisko vardarbību no intīmā partnera puses.

1. Rīcības virziens: Preventīvie pasākumi vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanai

Prevenībai ir izšķiroša nozīme vardarbības novēršanā, jo tā palīdz samazināt vardarbības riskus, pasargā cilvēkus no vardarbības traumu radītām sekām un mazina atkārtotas vardarbības riskus, kā arī veido drošāku vidi sabiedrībā ilgtermiņā.

Plānā tiek akcentēta agrīna bērnu izglītošana par drošu attiecību veidošanu, dzimumu līdztiesību, konfliktu risināšanu un ķermeņa robežu atpazīšanu. Šī pieeja paredz to, ka jau no mazotnes tiek veicināta izpratne, mazinot dzimumu stereotipus un veidojot cieņpilnu komunikāciju. Tāpat, paredzēts pilnveidot izglītības saturu un pedagogu kompetenci, iekļaujot tēmās vardarbības atpazīšanu un nevardarbīgu rīcību dažādās situācijās.

Prevenīvie pasākumi ietver arī sabiedrības izglītošanu un informēšanas kampaņas par vardarbības traumējošo ietekmi un ziņošanas iespējām. Šādi pasākumi palīdz veicināt aktīvu līdzdalību vardarbības mazināšanā un veido izpratni par ikviena atbildību vardarbības novēršanā. Īpaši svarīga ir starpdisciplināra pieeja, apmācot speciālistus sociālajā, tiesībsargājošā, izglītības un veselības aprūpes jomā, lai tie varētu savlaicīgi atpazīt vardarbības pazīmes un sniegt atbalstu cietušajiem un vardarbības veicējiem.

**Vardarbības prevence - izglītojošas,
informatīvas un uz atbalstu vērstas aktivitātes
no pirmsskolas izglītības līdz sabiedrības
iesaistei.**

2. Rīcības virziens: Vardarbībā cietušo personu aizsardzība un atbalsta pasākumu nodrošināšana un pilnveide

Cietušo personu aizsardzība un atbalsta sistēma ir būtiska, lai nodrošinātu palīdzību, kura atbilst katra cietušā individuālajām vajadzībām. Uz cietušo centrēta pieeja prasa, lai pakalpojumi būtu viegli pieejami, kvalitatīvi un efektīvi neatkarīgi no personas dzīvesvietas. Svarīgs uzdevums ir vienotu kritēriju un mehānismu izveide, kas nodrošinātu, ka atbalsts ir pieejams visā valsts teritorijā.

Šobrīd Latvijā bērniem un pieaugušajiem, kas cietuši no vardarbības, ir pieejami sociālās rehabilitācijas pakalpojumi, kas ietver gan speciālistu konsultācijas dzīvesvietā, gan institūcijā. Tomēr, pakalpojumu kvalitāte un pieejamība prasa pastāvīgu izvērtējumu un pielāgošanu, lai nodrošinātu, ka cietušās personas saņem visaptverošu un efektīvu palīdzību.

Plānotie pasākumi ietver:

- jaunu terapijas metožu ieviešanu
- atbalsta centru izveidi seksuālās vardarbības upuriem
- iespēju nodrošināt anonīmus pakalpojumus, īpaši pievēršot uzmanību cietušo vajadzībām
- u.c.

Tiek plānots izstrādāt atbalsta grupu programmas, pilnveidot drošības instrumentus, piemēram, elektronisko uzraudzību, un izveidot specializētas speciālistu mācības.

Šīs iniciatīvas palīdzēs ne tikai mazināt vardarbības sekas, bet arī sniegt praktisku atbalstu cietušajiem un viņu tuviniekiem, radot drošāku un atbalstošāku vidi visiem.

Cietušo vajadzībām vienmēr ir jābūt uzmanības centrā

3.Rīcības virziens. Vardarbības veicēja atbildības stiprināšana, atbalsta un rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšana.

Ir būtiski nodrošināt atbalstu visām personām - gan tām, kuras ir cietušas, gan tām, kuras veikušas vardarbību. Lai gan pastāv iespēja saņemt sociālās rehabilitācijas pakalpojumus vardarbīgas uzvedības mazināšanai, joprojām ir nepieciešams paplašināt atbalsta mehānismus, piemēram, piedāvājot anonīmas konsultācijas un pakalpojumus, kas ļauj saņemt palīdzību konfidenciali.

Svarīga uzmanība tiks pievērsta arī nepilngadīgām personām ar vardarbīgu uzvedību, nodrošinot viņiem specializētus atbalsta pakalpojumus un terapijas metodes. Rehabilitācijas programmas tiek veidotas tā, lai tās būtu pieejamas visiem, neatkarīgi no vecuma, tautības vai atrašanās vietas, tostarp arī ieslodzījuma vietās esošajām personām. Tiks īstenotas programmas, kas vērstas uz antisociālas un vardarbīgas uzvedības cēloņu novēršanu, lai mazinātu vardarbības atkārtotāšanās risku.

Turpināsies darbs pie tiesiskā regulējuma pilnveides, lai nodrošinātu efektīvāku aizsardzību pret vardarbību. Plānotie grozījumi ietvers stingrākus noteikumus vardarbības veicējiem par sociālās rehabilitācijas kursu apguvi un atbildības stiprināšanu, kā arī vienkāršotu pieteikuma procesu aizsardzībai pret vardarbību. Tas ļaus veidot sistemātiskāku un efektīvāku pieeju vardarbības novēršanai un apkarošanai.

**Visaptveroša pieeja
vardarbības novēršanai - sodu
politika, pierādījumos balstīti
rehabilitācijas un atbalsta
pasākumi.**

4. Rīcības virziens. Vienotas, koordinētas un iekļaujošas politikas un tiesiskā regulējuma izveide attiecībā uz vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē jautājumiem.

Efektīvai vardarbības novēršanai un mazināšanai nepieciešama vienota un koordinēta pieeja, kas balstīta uz starpnozaru sadarbību. Šobrīd šajos jautājumos aktīvi darbojas vairākas nozaru ministrijas un to padotības iestādes, taču būtiski, lai visas valsts un pašvaldību institūcijas, kā arī citas iesaistītās puses apzinātos savu lomu un atbildību šī problēmas risināšanā.

Lai uzlabotu situāciju, tiek plānots ieviest regulāru situācijas monitoringu un datu vākšanu par vardarbības gadījumiem, nodrošinot regulāru finansējumu šiem procesiem. Tas ļaus izveidot precīzāku un savlaicīgāku vardarbības novēršanas mehānismu, balstoties uz regulāriem un uzticamiem datiem.

Starpinstitūciju sadarbības stiprināšanai tiek apsvērta MARAC (*Multi-Agency Risk Assessment Conference*) modeļa ieviešana. Šis modelis, kas veiksmīgi tiek izmantots Lielbritānijā, nodrošina starpinstitucionālu pieeju individuālu gadījumu risināšanā, koordinējot nepieciešamo atbalstu un palīdzību. Plānots izvērtēt šī modeļa piemērotību Latvijas apstākļiem un noteikt nepieciešamos soļus tā ieviešanai.

Paredzēts izstrādāt vienotas vadlīnijas un algoritmus, lai speciālistiem būtu skaidra un vienota izpratne par rīcību dažādu vardarbības veidu gadījumos, piemēram, vardarbību pret bērniem ģimenē, seksuālu izmantošanu un cilvēku tirdzniecību. Šāda pieeja veicinās ātrāku un efektīvāku reaģēšanu uz konkrētiem gadījumiem.

Efektīva vardarbības novēršanas mehānisma pamatā - vienota un koordinēta starpinstitūciju sadarbība.

